

- створення розгалуженої ринкової інституційно-організаційної інфраструктури економіки;
- забезпечення умов для якісного та стабільного розвитку підприємництва;
- удосконалення ділової прикордонної інфраструктури та взаємодія між місцевими і регіональними громадами країн-сусідів;
- поглиблення економічної транскордонної інтеграції господарюючих суб'єктів європейських країн та регіонів;
- формування та розвиток транскордонної інформаційно-комунікаційної та транспортної мережі;
- розвиток туризму та курортно-рекреаційної сфери;
- вирівнювання територіальних диспропорцій.

Вище вказані цілі Україна може досягти використавши такий вид співпраці що отримав назву “трикутники зростання” розвиток цих трикутників набув значного використання у межах Азійсько-тихоокеанського регіону. Ці моделі залучають такі прикордонні регіони що мають несхожі фактори виробництва (земля, праця, капітал, робоча сила, технології, адміністративно-управлінські вміння) та різні джерела порівняльних переваг для формування субрегіонального економічного зростання. Вигода від функціонування трикутників зростання забезпечується за допомогою економії масштабу («ефект масштабу»), яка досягається у таких сферах: 1) економія за рахунок агломераційного ефекту, яка часто вимагає різноманітних поєднань фондових факторів в різних місцезнаходженнях (промисловість в одних частинах субрегіону може мати переваги в технології та знаннях доступних в іншій, наприклад через об'єднання ризиків – просувати розвиток); 2) економія масштабу в розподілі, маркетингових, фінансових та бізнесових послуг; 3) економія від масштабу в громадянській інфраструктурі, такий як комунальні системи, транспортні комунікації, телекомунікації, постачання енергії та води [2]. Проекти коридорів розвитку виступають найбільш вдалою формою активізації розвитку прикордонних регіонів, які являють собою торгові коридори або транспортні з недостатнім використанням економічного потенціалу суміжних держав, через засоби планування та просування взаємопов'язаних інфраструктурних та великомасштабних економічних секторних інвестицій в різних географічних областях, що активізує торгівлю та інвестиції, забезпечуючи економічне зростання, стимулює процеси отримання доданої вартості, оптимізує використання інфраструктури та покращує конкурентоздатність економіки у прикордонних регіонах. [3]

ЛІТЕРАТУРА

1. *Закони України інформаційно-правовий портал. Електронний режим доступу* <http://www.uazakon.com/document/fpart97/idx97811.htm>
2. *Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва [кол. авторів за ред. д.е.н., проф. Н. А. Мікули]. – Львів, 2010. – 150 с.*
3. *Брикова І. В. Конкурентоспроможні кластери як основа формування регіональних інноваційних систем країн світу / І. В. Брикова // Формування ринкової економіки: Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи. – К.: КНЕУ, 2011. – Ч. 2. – С. 465–474.*

МАРІЯ ОЛЕНКО
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Уніят А. В.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЛІЦЕНЗІЯМИ І ЇЇ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Патентно-ліцензійна торгівля за своїми обсягами та масштабами залишається основною формою міжнародного технологічного обміну. У світі діють понад 4 млн. патентів, щороку подається 700 тис. заявок на патентування, світовий ринок ліцензій оцінюється у 73 млрд. дол. США щорічно. У даному аспекті слід відзначити високу монополізацію ринку технологій. Так, у галузі комп'ютерної техніки світове виробництво та збут продукції

монополізовано такими країнами як США, Китай, Японія і Тайвань (74,6%). У світовому експорті високотехнологічної продукції значна частка (19,9%) належить чотирьом європейським країнам (Франції, Німеччині, Великобританії, Італії), це більше, ніж у США та майже втричі більше за Японію. У авіакосмічній галузі європейське космічне агентство володіє понад 41% експортного ринку, США – 35%, у галузі комп'ютерної техніки – 14,3% та 12,7% відповідно, телекомунікаційному обладнанні – 14% та 15% [2].

На даному етапі частка високотехнологічної складової у товарному експорті України знижується, тоді як низько технологічна та середньо технологічна зростає. Європа експортує до нас переважно високотехнологічну продукцію (механізми, електричні машини, устаткування і транспортні засоби – 36% імпорту з ЄС), у той час як український експорт до ЄС – це переважно продукти первинної обробки. Найбільшими статтями експорту залишаються метал, хімія, мінеральна сировина. Частка чорних металів у експорті становить 30-35%, тоді як вироби з чорних металів – лише 3-5% [1].

Оскільки винахідницька та патентна активність є основною передумовою науково-технологічного обміну, то важливою для України є інтеграція у міжнародний ринок патентів та винаходів, що дасть можливість не тільки користуватися винаходами, патенти яких перебувають у власності суб'єктів інших країн, а й розвивати власну винахідницьку й патентну діяльність [4].

За даними табл. 1 розглянемо, які тенденції притаманні винахідницькій активності в Україні.

Таблиця 1

Чисельність винахідників, авторів промислових зразків та раціоналізаторських пропозицій [22]

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Чисельність винахідників, тис. осіб	42,3	41,1	41,2	40,9	41,3	42,4	42,2	41,9	42,0
Їх питома вага у загальній чисельності працюючих, %	0,2	0,19	0,19	0,17	0,18	0,2	0,2	0,2	0,2

Отже, як бачимо з даних табл. 1, нині чисельність винахідників в Україні зменшилася у 2013 р. порівняно з 2005 р. На думку вчених, така тенденція небезпечна тим, що у наступні 10-15 років українська економіка взагалі може втратити конкурентні позиції на світових ринках.

Також, проаналізувавши динаміку та структуру видачі охоронних документів, можна відстежити технологічне та інноваційне спрямування розвитку країни, що є визначальним для її місця на світовому технологічному ринку.

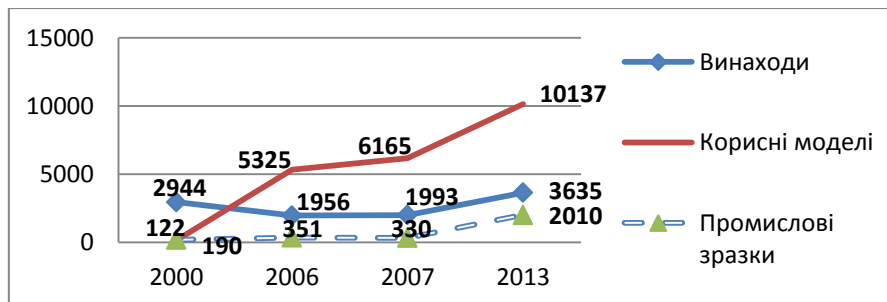

Рис. 1. Динаміка видачі охоронних документів Державним департаментом інтелектуальної власності [5]

Протягом 2000–2013 рр. відбулося збільшення кількості охоронних документів на винаходи на 23% (рис. 1), а регулятором кількості виданих патентів за останні роки є, зокрема, припинення видачі деклараційних патентів, що є дотриманням сучасних вимог у

сфері захисту інтелектуальної власності. Позитивним, на мою думку, є помітне зростання кількості виданих охоронних документів на корисні моделі та промислові зразки, оскільки, як зазначається у науковій літературі, корисні моделі дають змогу монополізувати на певний час виробництво нескладних механізмів і виробів, а промислові зразки є однією із складових конкурентоспроможності продукції на світових ринках.

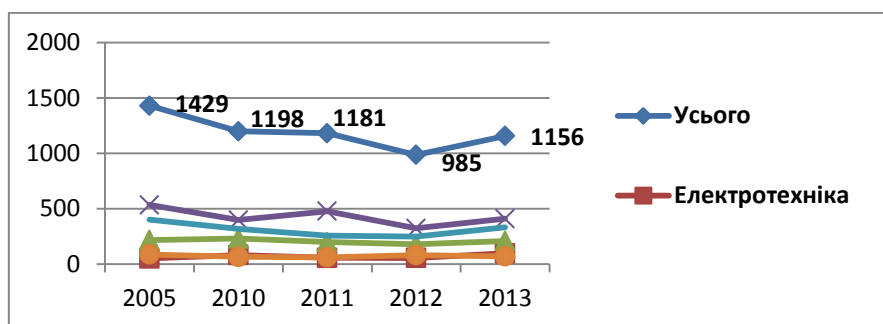

Рис. 2. Розподіл патентів на винаходи за основними технічними напрямками [5]

Що стосується галузевої приналежності виданих Державним департаментом інтелектуальної власності патентів (рис. 2), то тут лівову частку займають патенти в галузі хімічної промисловості, а також машинобудування. Також варто зазначити, що загальна кількість виданих патентів у 2013 р. порівняно з аналогічним показником 2005 р. зменшилась на 19%, що пропорційно відобразилось на показниках усіх галузей вітчизняної промисловості, за винятком електротехніки (+90%).

З огляду на важливість ролі держави у створенні сприятливих умов для розвитку високотехнологічної сфери в Україні видається доцільним надання підтримки винахідникам на таких етапах патентування: оплата послуг патентного повіреного з встановлення рівня техніки винаходу, оформлення заявки на одержання охоронного документу та подання міжнародної заявки на отримання патенту в системі Договору про патентну кооперацію (РСТ) з метою запобігання відтоку за кордон наукових результатів, отриманих в Україні, та економічним збиткам [3].

Отже, варто зазначити, що причинами незначної участі України у патентно-ліцензійній торгівлі є необґрунтованість державної політики у даній сфері, недостатній рівень міжнародного науково-технічного співробітництва країни, відсутність мотивації винахідництва, що загалом не дає можливості заявити про свої досягнення на міжнародному технологічному ринку. Проте за умов налагодження системи підтримки закордонного патентування, підвищення рівня інформаційного забезпечення, вивчення та адаптації позитивного іноземного досвіду, дотримання системи захисту прав інтелектуальної власності, можливо активізувати процеси патентно-ліцензійного обміну, довести свою конкурентоспроможність на ринках країн Європи, що у подальшому допоможе уникнути науково-технологічної відсталості країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабець І. Г. *Напрями вдосконалення державної системи охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності* / І. Г. Бабець, Ю. В. Полякова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – № 6.
2. Бурлака В. Г. *Економіка високих технологій* / В. Г. Бурлака // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – № 10.
3. Ксьондз С. В. *Патентно-ліцензійне забезпечення технологічної політики України* // *Економіка*. // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – Чернівці, 2014.
4. Михайлівська О. В. *Сучасні тенденції міжнародної співпраці у сфері винахідництва* / О. В. Михайлівська // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – № 3.
5. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2013 році. Статистичний збірник*. – К. : Держкомстат України, 2014. – 314 с.